

Владко Мурдаров

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

Езикова култура

СЛУЧАЯТ С ВКЪЩИ

До началото на 80-те години на XX век в различните правописни справочници, а и в граматиките на книжовния език се препоръчваше падежната форма *къщи*, съчетана с предлози, да се пише разделно. Като примери се сочеха съчетания като *до къщи*, *зад къщи*, *из къщи*, *край къщи*, *към къщи*, *около къщи*, *от къщи*, *пред къщи*, *сред къщи*, *срещу къщи* и др. Към тази група се отнасяше и съчетанието *в къщи*. В Правописния речник на съвременния български книжовен език от 1983 г. за пръв път беше отбелязано, че от съчетанието на предлога *в* и падежната форма *къщи* е образувано наречието *вкъщи*, което се пише слято. Повод за това правописно решение беше, че вече бяха започнали да се появяват формулировки от рода на *Лечение вкъщи*; *Работа от вкъщи*; *Упражнения за вкъщи* и, особено често – *Храна за вкъщи*.

Днес комбинацията от предлог и *къщи* продължава да се пише разделно и само при *вкъщи* положението остава по-различно.

Напоследък обаче се наблюдава все по-често съчетаването на предлози не с *къщи*, а с наречието *вкъщи*. Срещат се изречения като *Изпрати ме до вкъщи*; *Да вървим заедно към вкъщи*; *Дойде да ме вземе от вкъщи*; *Чакаше автобуса за вкъщи*; *Ще те чакам пред вкъщи*.

Някои от тези изречения смущават от съчетаването на предлога с *вкъщи*, защото подобни комбинации не са възможни. Това важи например за *Ще те чакам пред вкъщи*, защото означава, че чакащият човек е едновременно и пред къщата, и вътре в нея.

В други изречения е възможно да се достигне до комбинация от предлога и *къщи* и предлога и *вкъщи*, но има разлика в значенията им. Това важи например за изречения като *Изпрати ме до къщи* и *Изпрати ме до вкъщи*. В първото изречение изпращането ще завърши пред къщата, а във второто се отчита и фактът, че човекът, който бива изпращан, ще си влезе вкъщи.

Това разграничение не се прави от мнозина. Повлияни от съществуването на наречието *вкъщи*, те предпочитат да го използват във всякакви случаи, без да си дават сметка за съвместимостта на предлога с наречието или за разликата в значенията на използваните изречения.

Представените наблюдения показват обаче, че разграничение при използване на комбинация от предлог и падежна форма и предлог и наречие трябва непременно да се прави. И ако при устната реч това невинаги се случва, в писмената реч е необходимо да се прецени какво е точно желаното съдържание на изгражданото изречение, за да бъде направен правилният избор.

✉ Владко Мурдаров
balgarskiezik@gmail.com